

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRA NIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2020

Destinace (země, místo): Batayporã, MS, Porto Alegre, RS, Nova Petrópolis, RS, Brazílie

Jméno, příjmení: Kristýna Omastová

Celosvětové dění během roku 2020 bylo hluboce poznamenáno pandemií koronavirové choroby Covid-19 a ani výuka češtiny u krajanů v Brazílii nebyla výjimkou. Přineslo to s sebou nejistotu, úzkost a překážky, ale i mnohé příležitosti.

V předešlých letech bývala výuka v této destinaci rozdělena na dva semestry; v prvním (březen–červenec) učitel působí na středozápadě Brazílie ve městě Batayporã, stát Mato Grosso do Sul, u krajanů v spolkách *Centro de Memória Jindrich Trachta* a *Oficina Cultural Tcheca e Eslovaca do Brasil* a v druhém semestru (srpen–prosinec) na jihu ve státě Rio Grande do Sul, střídavě ve městech Nova Petrópolis (*Associação dos Descendentes de Imigrantes da Nova Petrópolis*) a Porto Alegre (*Associação Cultural Tcheca Brasileira do RS*).

Vzhledem k mému příjezdu do destinace na začátku března 2020, rapidnímu zhoršení situace v celé Brazílii a následným protiepidemickým opatřením ve formě uzavření škol, omezení shromažďování a opakujících se zákazů vycházení výše popsaný model prezenční výuky ani nezačal; po dohodě se všemi spolky i s DZS jsem po celý rok zůstala v Bataypoře a vyvíjela veškeré aktivity online.

Výuka a šíření češtiny a české kultury v tomto roce by se dalo rozdělit do následujících kategorií:

1) Budování krajanů online

Do Bataypory jsem přijela po vypuknutí světové pandemie v březnu 2020 jako úplně nová učitelka po sedmiměsíční pauze ve výuce, a tak jsem prakticky neměla příležitost se se všemi krajanů nejdřív osobně seznámit, zavedené kurzy převzít a poté „pouze“ přejít na online výuku; někteří krajané navíc na vypjatost a nejistotu tohoto období reagovali naprostou sociální izolací, a to i elektronicky, a v perspektivě strachu z neznámého viru a následně o zdraví a život sebe i svých blízkých se kurzy češtiny a další aktivity jeví jako druhořadé.

Abych se krajanům představila, propojila se s nimi a také šířila tímto kanálem češtinu a českou kulturu, založila jsem facebookovou stránku *Amigos da Cultura Tcheca em Batayporã* (Přátelé české kultury v Bataypoře), od září přejmenovanou na *Desvendando a Cultura Tcheca* (Objevujeme českou kulturu); tu ke konci roku sleduje téměř 1000 krajanů a dalších zájemců o českou kulturu nejen z Bataypory, Porto Alegre a Nova Petrópolis, ale prakticky z celé Brazílie i zahraničí. Stejně tak jsem založila instagramový účet *tcheco_em_portugues*, který využívám v menší míře a dosud ho sleduje přes 200 lidí. Na obou účtech sdílím česká slovíčka, zajímavosti, rady, recepty, obrázky, písničky, tradice (například zvyk prvomájového polibku, velikonoční

pomlázky i návod, jak nabarvit vajíčka), připomínám důležitá historická data a vyhlašuji otevření nových kurzů češtiny.

Začala jsem také nahrávat a editovat vlastní videa; velký úspěch mělo video o české výslovnosti i krátká reportáž z mé návštěvy v brazilských Lidicích.

Kladu velký důraz, aby veškerá této online aktivita byla pro krajany interaktivní a participativní a aby si nově nabyté znalosti mohli vyzkoušet v praxi, a tak je vždy podporuji, aby nad tématy diskutovali, posílali mi fotky svých gastronomických výtvorů i třeba videa s nově naučenou českou písničkou.

Se para os brasileiros o arroz com feijão é a base de alimentação, para os tchecos é com certeza... o pão! Nós tchecos costumamos comer pão (chleba, rohlík) com manteiga e queijo ou presunto no café da manhã, muitas vezes jantamos o mesmo e inclusive no almoço as vezes acompanhamos a carne com pão cozido (knedlík)! Nós tchecos, de verdade adoramos pão 🍞

Desse jeito eu já estava com muita saudade do pão tcheco e ontem à noite por fim decidi tentar fazer -pela primeira vez na minha vida, como basicamente tudo o que cozinho aqui no Brasil- ROHLÍKY (pão comprido e enrolado), HOUSKY (pão trançado) e KAISERKY (pão em forma de bolinhas trançadas).

Com certeza vocês têm muitas perguntas quanto ao pão tcheco, então não vou esperar mais e vou responde-las 🙏👍

Em que o pão tcheco difere do brasileiro ?

- ➡ Não é nada doce e é um pouco salgado
- ➡ Dentro é macio, fora é bem crocante, especialmente as pontas do rohlík, claro, quando é recém feito e artesanal
- ➡ é uma massa aerada, fofa, mas firme, que o diferencia do pão francês e do pão caseiro brasileiro

Qual a diferença entre o ROHLÍK (pão comprido e enrolado), HOUSKA (pão trançado) e KAISERKA (pão em forma de bolinhas trançadas) ?

- ➡ A massa é idêntica, só a forma muda

É possível fazer pão tcheco com ingredientes brasileiros (comprados em um pequeno supermercado em Batayporã) ?

100% sim! Eu tinha medo de não conseguir por falta do DROŽDÍ, fermento biológico fresco em cubo, mas com um pacote de fermento biológico seco deu mais que certo!

Qual é o perigo do pão tcheco ?

- ➡ Literalmente some! Eu fiz umas 25 peças (de 30g cada) e depois de 12 horas (um jantar e um café da manhã) só restavam 3. É tão bom enquanto ainda quenteinho, com a manteiga derretida em cima 🍞

1 466 Oslovení lidé 408 Zájem Propagovat příspěvek

121 31 komentářů 3 sdílení

To se mi líbí Okomentovat Sdílet

Ukázka příspěvku na stránce Desvendando a Cultura Tcheca: představuji české pečivo a dělím se o recept na domácí rohlíky a housky.

2) Páteční živé přenosy české kultury

Velice oblíbené byly živé přenosy českého jazyka, kultury a dějin, které jsem vysílala každý pátek večer přes zmíněnou facebookovou stránku. Ty trvaly zhruba hodinu až hodinu a půl, byly vždy nějak tematicky zaměřené a s pomocí flashcards jsem ukazovala pro téma 10-15 klíčových slov. Přestože to byla svým způsobem frontální přednáška z mojí strany, krajani živě diskutovali v chatu a já tak měla možnost na ně reagovat. Z pátečních „lives“ se pro mnohé stál rituál, pokaždé je **naživo sledovalo 25–35 lidí v reálném čase** a další si je pouštěli ze záznamu. Oblíbená byla témata „mýty a legendy českých zemí“, „dějiny Československa“, „komunistická totalita 1948–1989“, „trávení volného času“, „původ názvů měsíců“, „význam českých jmen a příjmení“, „Dušičky“, „zima, zimní sporty a aktivity“, „Advent a Vánoce“ ale třeba i virtuální „jdeme na pivo“ se zajímavostmi z české pivní kultury. Na několik přenosů jsem přizvala českého profesionálního houslistu a učitele hudby Jaroslava Cveka, spolu jsme udělali například díly věnované české klasické hudbě, lidovým písním, moravským hodům nebo živý přenos reálného táboráku, u kterého jsme opékali buřty, hráli na kytaru a zpívali.

f LIVE

LÍNGUA E CULTURA TCHECA

Sexta-feira
17 de julho
de 2020
às 18h (MS)

com a professora *Kristýna Omastová*
e o convidado especial *Jaroslav Cvek (violino)*

Aula aberta online gratuita com música ao vivo!

“Festas populares na Morávia”

f LIVE www.facebook.com/tchecoembataypora

Pozvánka na páteční přenos s tématem "Moravské hody"

Příprava na páteční přenos, jehož cílem byla krajany seznámit s tematikou moravských hodů a navodit atmosféru vinného sklepu

Amigos da cultura tcheca em Batayporã vysílá(a) živě.
18. července · 🌐

Aula aberta da cultura e língua tcheca: Festas populares na ...

Hoje é sexta feira e vocês já sabem o que significa: outra live da língua e cultura tcheca 😊, esta ...
Zobrazit víc

👍👍👍 37   111 komentářů   515 zhlédnutí

👍 To se mi líbí   💬 Okomentovat   ➦ Sdílet   🌐

Komentáře   Skryt

Nejnovější ▾

Nida Trachta · 55:04
Linnnnnnndo
To se mi líbí · Odpovědět · Zpráva · 5 t

Guilherme Stopassola Thiele · 52:39
Kroj = traje folclórico
Correto?   👍 1

To se mi líbí · Odpovědět · Zpráva · 5 t

Paula Dobes · 49:54
Saudades de colocar meu
Kyjov kroj   ❤️ 1

To se mi líbí · Odpovědět · Zpráva · 5 t

Anna Claudia Svoboda · 49:49

Ukázka pátečního živého přenosu a také interakce krajanů v komentářích

3) Online kurzy češtiny

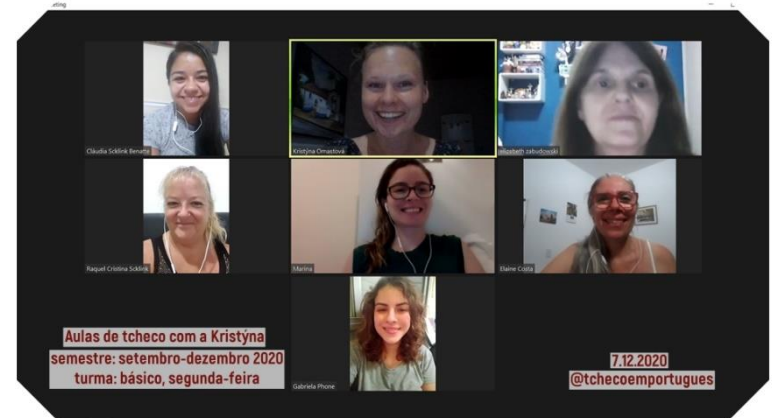
Jakmile se pandemická situace na začátku semestru trochu ustálila, vypsala jsem první dva online kurzy češtiny pro dospělé začátečníky. Na těch jsem se naučila pracovat s online nástroji a přizpůsobit výuku novému prostředí, a tak v druhém semestru už jsem vypsala více kurzů: 3 pro začátečníky, 2 pro mírně pokročilé a 1 pro středně pokročilé. Největší zájem byl mezi úplnými začátečníky, kde poptávka vysoce převyšovala nabídku, naopak kurz pro středně pokročilé jsem ani nenaplnila. Místa jsem primárně nabízela členům 4 krajských spolků, ke kterým jsem byla vyslána, posléze i dalším krajanům a zájemcům z celé Brazílie. Zajímavostí je, že ve skupinách se tak scházeli studenti z od sebe několik tisíc kilometrů vzdálených míst i různých časových pásem, kteří by se jinak nejspíš nikdy nepotkali, a mohli tak navazovat přátelství napříč krajskými komunitami.

Využívala jsem videokonferenční platformu ZOOM a každá skupina měla svou podpůrnou facebookovou skupinu, která sloužila k zadávání i kontrole domácích úkolů i ke sdílení zajímavostí

o České republice samotnými studenty. Nejvíce jsem používala učebnici Čeština Express, hodně výukových materiálů jsem si vyráběla sama a využívala prostředí internetu a sdílené obrazovky: studenti si zkoušeli kupovat jízdenky na idos.cz, orientovat se a ptát se na cestu na mapy.cz, přečíst zprávy na seznam.cz nebo objednat z reálného jídelního lístku či online obchodu. S nejpokročilejšími studenty jsme využívali také časopis pro cizince Hello.

V prvním semestru dokončilo¹ kurz a rozhodlo se dále pokračovat 8 z 12 studentů, v druhém semestru 36 ze 42 studentů.

Závěrečné focení se skupinami na konci školního roku

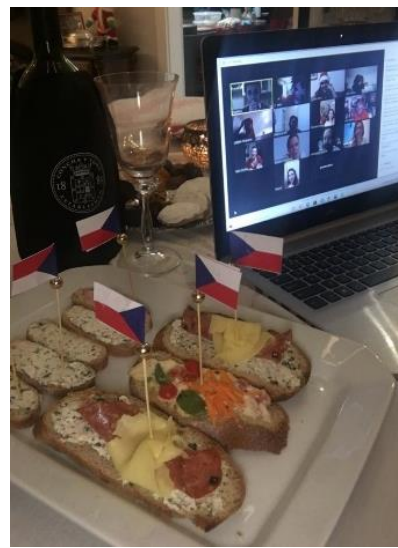

Konec školního roku jsme oslavili **online vánoční besídkou**. Studenti dopředu obdrželi recepty na perníčky i chlebíčky, tipy na české pití pro přípitek, tedy pivo, svažené víno nebo vinný střík, a také

¹ Zúčastnilo se a aktivně participovalo na alespoň 70 % lekcí

návod, jak si vystřihnout sněhové vločky z papíru. V předcházejících lekcích jsme si s každou skupinou zvlášť přeložili a nacvičili koledy Narodil se Kristus Pán a Půjdeme spolu do Betléma. Každý sám doma si připravil vánoční výzdobu i občerstvení, které jsme pak při besídce společně snědli, a také jsme si v mnohohlasném kanónu (podle toho, jak měl kdo rychlé internetové připojení) společně zazpívali koledy. Studenti si zahráli vědomostní kvíz na téma českých vánočních tradic a slavnostní přípitek za přítomnosti předsedů krajských spolků pronesl český generální konzul v São Paulu.

Český generální konzul v São Paulu pronáší slavnostní přípitek

Studenti si doma připravili chlebičky...

...a mnozí si besídku užili i s celou rodinou

Como se fala *Feliz Natal* em tcheco?

Feliz Natal

- A) Šťastnou cestu! *Boa viagem*
- B) Na zdraví! *saude*
- C) Blahopřeju! *parabens*
- D) Veselé Vánoce
- E) Merry Christmas

Ukázka vánočního kvízu

4) Vaření

Během dlouhých pandemických uzávěr se také v Brazílii hodně vařilo a peklo, a to i nová neozkoušená jídla, a tak sdílení českých receptů přeložených do portugalského na výše zmíněné facebookové stránce mělo velký úspěch nejen mezi českými krajany. S formou receptů jsem experimentovala: někdy jsem publikovala postup doplněný textem a fotografiemi, jindy zkusila natočit videorecept, jednou jsem tomu věnovala páteční živý přenos, zájemcům dopředu poslala seznam ingrediencí a potom jsme vařili spolu dohromady v reálném čase. Často mi potom mnozí posílali fotografie svých výtvorů.

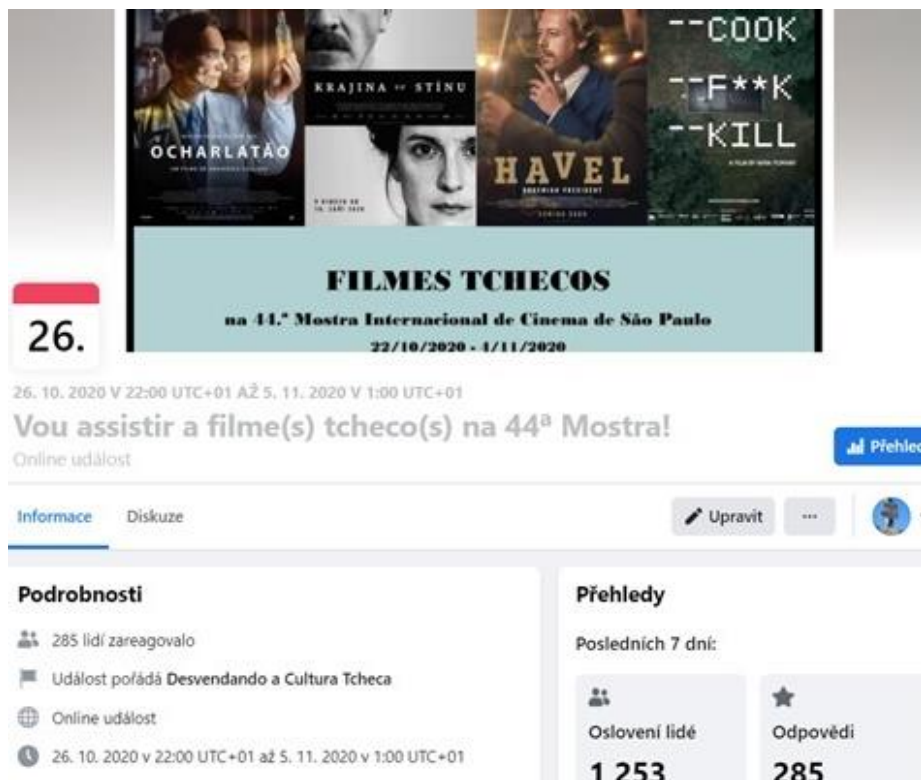
Těmito způsoby měli zájemci možnost naučit se uvařit například lečo, guláš s houskovými knedlíky, kuře na paprice, halušky, smažený sýr s bramborem a tatarskou omáčkou a upéct domácí rohlíky, housky a také perníčky.

Zájemkyně o českou kulturu pozvala svou rodinu k pátečnímu živému přenosu a virtuálně jsme spolu připravili smažený sýr s domácí tatarskou omáčkou a vařeným bramborem

Krajané posílají fotografii svého leča, které uvařili podle mého videoreceptu

Facebooková pozvánka na sledování českých filmů v rámci online festivalu

5) Další podpora

V období 22.10–4.11.2020 proběhl 44. ročník **mezinárodního filmového festivalu v São Paulo Mostra**, který se letos odehrál kompletně online. Uvedeny byly i 4 české snímky (Šarlatán, Havel, Krajina ve stínu a Žáby bez jazyka), a tak jsem povzbudila studenty i další zájemce, aby se na dané ukázky současné české kinematografie podívali, a pro usnadnění pochopení historicko-společenského ukotvení filmů také věnovala 3 hojně sledované páteční živé přenosy českým dějinám (Vznik Československa a otázka česko-německé národnosti, Nástup komunistické totality a její vývoj, Porevoluční vývoj v České republice).

Mnoho zájemců ocenilo jednoduchost, s jakou se na české filmy mohli z pohodlí domova podívat, titulky v portugalské i možnost svoje zážitky sdílet s ostatními.

Naopak v období 5.–8.11.2020 se v České republice konal každoroční **festival brazilského filmu Kino Brasil**, pro jehož doprovodný program jsem natočila krátké video o Bataypoře, ve kterém vystoupilo několik českých krajanů, a následně poskytla online rozhovor o výuce češtiny u krajanů komunit.

V rámci spolupráce s Centrem de Memória Jindrich Trachta jsem se zpěvem a hrou na kytaru **zúčastnila online koncertu a také moderovala rozhovor** s autorkou při online křtu knihy Jindrich Trachta: Autor, leitor, escritor e tradutor.

Pro potřeby krajanů komunity jsem **překládala z češtiny do portugalské a naopak**, ať už se jednalo o dokumenty nutné k žádání pobytového oprávnění, textů písniček nebo emailové komunikace; takto jsem nejvíce asistovala u korespondence ohledně možného vzájemného navštívení mezi folklórními soubory Šafrán z Jablonce nad Nisou a Sonnenschein z Nova Petrópolis.

Podmínky pro učitele: Ubytování, cestování, vybavení

Po dohodě s krajanů komunitami i DZS jsem celý školní rok zůstala v Bataypoře, kde jsem žila u české krajanů paní Nidy Trachty, která zároveň byla i má jediná prezenční studentka češtiny.

Nejpohodlnější cesta je letecky do São Paula a poté nočním autobusem, který vyjíždí každý večer z nádraží Barra Funda a ráno stává přímo v Bataypoře. Cesta trvá zhruba 13 hodin a doporučuji připlatit si za velice prostorné a pohodlné sedadlo/lehátko ve spodní části a vzhledem ke klimatizaci také vzít si spacák/něco teplého na sebe. Další možnost je letět ze São Paula do města Campo Grande a následně jet autobusem 6 hodin do Bataypory.

Po destinaci jsem jinak vzhledem k pandemii příliš necestovala.

Co se ubytování týče, měla jsem pronajatý pokoj s vlastní koupelnou a s rodinou jsem se i stravovala. Při návratu z dovolené v ČR v srpnu mi bylo poskytnuto ubytování v izolaci, kde jsem strávila 14denní karanténu.

V Bataypoře je vybavená učebna s knihovnou v Centro de Memória Jindrich Trachta, nicméně já jsem většinu aktivit vyvíjela především z domova. Bylo tedy důležité dobré připojení k internetu, které bylo povětšinou dostačující, když ovšem zrovna nefungovalo, mohla jsem využívat prostor i připojení v učebně.

Tento rok byla zakoupena nová tiskárna a videoprojektor.

Hned na začátku pobytu jsem si prošla horečkou **dengue**, tropickým onemocněním způsobeným infikovanými komáry, které je v Brazílii a konkrétně i v Bataypoře velice běžné. Speciálně druhé nakažení jiným kmenem viru může mít smrtelné následky, ale především v období dešťů (prosinec–duben) je velice obtížné se efektivně chránit.

Během celého roku jsem byla v úzkém spojení s DZS i s Generálním konzulátem ČR v São Paulu, což mi obzvlášť během obtížného začátku pomohlo překonat různé nesnáze. Ráda bych také ocenila, jak se mě v tak těžkých chvílích ujala rodina Trachtova a se vším ochotně pomohla.

Závěr

Rok 2020 byl vzhledem k neustávající celosvětové pandemii velice náročný jak pro studenty, tak pro mě jako nově nastupující učitelku. Přestože se většinu aktivit podařilo upravit a převést do online prostředí, osobní kontakt je nenahraditelný, a to speciálně při hromadných akcích, které se letos bohužel vůbec nekonaly. Online výuka je navíc oproti té prezenční únavnější a náročnější na koncentraci, některé aktivity jsou stále jenom druhořadá náhražka a po přesunu veškerého života na internet někdy není chuť ani síla koukat další hodinu do monitoru.

Tento rok nicméně přinesl i mnoho pozitivních aspektů. Především se čeština dostala k velice motivovaným krajanům, kteří k ní nikdy předtím kvůli velkým brazilským vzdálenostem neměli přístup; jmenovitě jsem tak získala nové studentky a studenty například v Campo Grande, Cuiabá, Horizontina, São Bento do Sul, ale třeba i v Irsku, jako byl případ přestěhované krajanky (a nyní už i české občanky) původem ze státu Rio Grande do Sul.

V nejistých dobách plných izolace a osamění se online hodiny češtiny staly jistotou a prostředím pro navázání nových přátelství. Se žáky jsme sdíleli radosti, strasti i obavy jako například nově nabyté české občanství, nový přírůstek do rodiny, narozeniny, ale i onemocnění covidem a smrt blízkých. Díky smíšenému charakteru skupin se studenti také poznali napříč krajanskými komunitami. Někteří studenti výhledově plánují přestěhovat se do ČR, a tak oceňují, že tam budou mít přátele, se kterými se znají už z hodin; jiní se chtějí setkat po konci pandemie v rámci Brazílie. Nebýt online výuky, nejspíš by se nikdy neseznámili.

V neposlední řadě internetové prostředí nabízí nové možnosti, kdy každý se může češtině věnovat podle svého tempa a časových možností a navíc odpadá čas strávený dojížděním.

Pro mě osobně to byl rok plný výzev, neustálého se učení nových dovedností, hledání řešení a přizpůsobování se, ale i radosti z pokroku studentů a jejich vysoké motivace.

Vzhledem k aktuální pandemické situaci se dá očekávat, že výuka v roce 2021 bude probíhat podobně: improvizovaně a online.